

Δρ. Δημ. Καραμπερόπουλος, Βιβλιοπαρουσίαση: Γιάννης, Καράς, *Οι Επιστήμες στην Τουρκοκρατία. Χειρόγραφα και έντυπα, Τόμ. Γ΄, Οι Επιστήμες της Ζωής*, Αθήνα, Βιβλιοπωλείον της Έστιας΄, 1994. Σχήμα 14Χ21 εκ. 519σ.

Η έρευνα στην Ιστορία της Ιατρικής στον ελληνικό χώρο σημειώνει μια σημαντική ανάπτυξη, παρόλο που λείπουν βασικά εργαλεία εργασίας, όπως για παράδειγμα μία Βιβλιοθήκη Ιστορίας της Ιατρικής και μια συγκεντρωμένη Ελληνική Βιβλιογραφία Ιστορίας της Ιατρικής¹. Οι ασχολούμενοι με την Ιστορία της ιατρικής γιατροί παρ' όλες αυτές τις αντικειμενικές δυσκολίες κατά τις δύο τελευταίες δεκαετίες έχουν παρουσιάσει στην Ιστορία της Ιατρικής αρκετές σημαντικές εργασίες, που κατά τη τελευταία εικοσαετία αυξάνονται σε αριθμό και ποιότητα, μετά την ανάληψη του μαθήματος της Ιστορίας της Ιατρικής στην Ιατρική Σχολή της Αθήνας από τον καθηγητή κ. Σπ. Μαρκέτο. Παράλληλα εκπονούνται αξιόλογες διδακτορικές διατριβές.

Ο γιατρός μελετητής της πνευματικής δημιουργίας του μεταβυζαντινού ελληνισμού στο πεδίο των Φυσικών-Θετικών επιστημών και ιδιαίτερα στο πεδίο της Ιστορίας της Ιατρικής θα συναντήσει τις βασικές μελέτες του κ. Γιάννη Καρά, οι οποίες θα του προσφέρουν σημαντική βοήθεια στις έρευνές του. Η προσφορά αυτή του κ. Γιάννη Καρά συμβάλλει στην πρόοδο της μελέτης της Ιστορίας των Επιστημών και ιδιαίτερα της Ιστορίας της Ιατρικής στον ελληνικό χώρο κατά την περίοδο του οθωμανικού ζυγού.

Ο κ. Καράς έχει δημοσιεύσει αρκετά άρθρα σε τόμους Πρακτικών διαφόρων Συνεδρίων καθώς και σε επιστημονικά περιοδικά ενώ έχει συγγράψει σημαντικές μελέτες που εκδόθηκαν σε βιβλία, όπως τα κατωτέρω:

- 1). *Οι Φυσικές-Θετικές Επιστήμες στον ελληνικό 18^ο αιώνα*, 1977.
- 2). *Θεόφιλος Καίρης-Κωνσταντίνος Κούμας. Δύο πρωτοπόροι δάσκαλοι του Γένους*, 1977.
- 3). *Η επιστημονική-φιλοσοφική σκέψη στον ελληνικό χώρο κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας. Η περίπτωση των Φυσικών-Θετικών επιστημών*, δύο τόμοι Διδακτορική διατριβή, 1984.
- 4). *Οι Θετικές Επιστήμες στον Ελληνικό χώρο(15^{ος}-19^{ος} αι.)*, 1991.
- 5). *Γερμανικές επιδράσεις στη σκέψη των χρόνων της Νεοελληνικής Αναγέννησης. Στέφανος Δούγκας ή Περί Φυσικής Φιλοσοφίας*, 1993.
- 6) *Επιστημολογικές προσεγγίσεις στη Νεοελληνική Επιστημονική σκέψη. Επιλογή από τα έργα του Μιχαήλ Κ. Στεφανίδη*, 1995.
- 7). *Ιστορία των επιστημών. Νεοελληνική Βιβλιογραφία*, 1997.
- 8). *Η έννοια της ύλης στη Νεοελληνική αναγέννηση*, 1997.
- 9). *Η εξέλιξη της νεοελληνικής επιστήμης. Από την παραδοσιακή στη Νεώτερη επιστημονική σκέψη*, 1999.
- 10). *Οι Επιστήμες στην Τουρκοκρατία. Χειρόγραφα και έντυπα.*
Τόμ. Α΄ *Τα Μαθηματικά*, 1992.
Τόμ. Β΄ *Οι Επιστήμες της Φύσης*, 1993.
Τόμ. Γ΄ *Οι Επιστήμες της ζωής*, 1994.

¹ Από τον γράφοντα συντάσσεται η *Ελληνική Βιβλιογραφία Ιστορίας της Ιατρικής 1750-2000*, της οποίας τα λήμματα έχουν φθάσει σήμερα τα 2550. Σε ένα χρόνο υπολογίζεται να έχει ολοκληρωθεί και να κυκλοφορήσει, ώστε να αποτελέσει χρήσιμο εργαλείο ιδιαίτερα σε κάθε μελετητή της Ιστορίας της Ιατρικής.

Ιδιαίτερα χρηστικός για την σπουδή στην Ελληνική Ιστορία της Ιατρικής είναι ο τρίτος τόμος με τον υπότιτλο **Οι Επιστήμες της Ζωής**. Περιέχει για πρώτη φορά συγκεντρωμένα 694 χειρόγραφα, τα οποία εντοπίστηκαν σε 193 Βιβλιοθήκες και Συλλογές. Παρατίθεται ο αριθμός του χειρογράφου στη Βιβλιοθήκη που απόκειται και επί πλέον σε αρκετά, όπου κρίθηκε απαραίτητο από τον κ. Καρά, καταχωρίζονται τα κεφάλαια του χειρογράφου, βοηθώντας ακόμη περισσότερο τον ερευνητή για το περιεχόμενο του συγκεκριμένου χειρογράφου. Ακόμη σημειώνεται αν το περιεχόμενο ενός χειρογράφου είναι όμοιο με ένα άλλο χειρόγραφο.

Στην αρχή του βιβλίου **Οι Επιστήμες της Ζωής** παρατίθεται μια Εισαγωγή, σελ. 11-17 και μερικά παραθέματα από τους προλόγους ιατρικών βιβλίων με τίτλο "Αναγκαία η ανάγνωση των ιατρικών βιβλίων", σελ. 19-27. Στις υπόλοιπες σελίδες καταχωρίζονται τα χειρόγραφα, τα οποία όμως έχουν ομαδοποιηθεί σε γενικές κατηγορίες: α) επώνυμα, β). ανώνυμα και γ). αρχαίων και βυζαντινών.

Αναλυτικότερα στις σελ 30-143 περιέχονται τα Επώνυμα χειρόγραφα, 124 τον αριθμό, κατά αλφαβητική σειρά των συγγραφέων τους, οι οποίοι είναι: Δημήτριος Αθανασίου, Αντώνιος Αλμιράντης, Δημήτριος Αμιράλλος, Δημήτριος Αργυράμης, Νικόλαος Βλαστός, Γεράσιμος Βλάχος, Ρήζος-Αρτακηνός Γεωργιάδης, Αλέξανδρος Γιακουλεύς, ιερομόναχος Δανιήλ, Κωνσταντίνος Δάρβαρις, Ραυτόπουλος Δημουλλάς, Γεώργιος Ζαβίρας, Θεοδωράκης, Νικόλαος Κεραμεύς, Μιχαήλ Μάρκελος Κοντοπίδης, Γεώργιος Κορέσιος, ιερομόναχος Κοσμάς Μακεδών, Αλέξανδρος Κωνσταντίνου, Γεώργιος Κωνσταντίνου, Αγάπιος Λάνδος, Μάξιμος Πελοποννήσιος, Μελέτιος Μήτρος, Ιωάννης Μουλαϊμης, Σταύρος Μουλαϊμης, Βασιλόπουλος Μπαλάνος, Νικόδημος Αγιορείτης, Νικόλαος Αγραφιώτης, Ιωάννης Νικολίδης, Γεωργούλης Νοταράς, Γεώργιος Ομηρος, Λέανδρος Πατούσας, Μάρκος Πορφυρόπουλος, Διονύσιος Πύρρος, Γεώργιος Σακελλάριος, Κωνστ. Φίτζιος, Κήρυκος Χαιρέτης,

Στις σελ. 145-329 περιέχονται τα Ανώνυμα χειρόγραφα, τα οποία είναι και τα περισσότερα και κατανέμονται σύμφωνα με το περιεχόμενό τους:

Α' Σε γενικά έργα Ιατρικής. I. Ιστορία της Ιατρικής με 2 χειρόγραφα. II. Διάφορα Εγχειρίδια Ιατρικής με 9 χειρόγραφα. III. Διαιτητικής και Υγιεινής με 10 χειρόγραφα. IV . Ιατρικά Λεξικά με 23 χειρόγραφα.

Β'. Χειρόγραφα με Ιατρικές Συνταγές και Ιατροσόφια, τα οποία κατανέμονται:

I. Στη βάση των έργων των αρχαίων Ελλήνων και της λαϊκής ιατρικής με 60 Ιατροσόφια.. II. Συλλογές ιατροσοφίων ποικίλου περιεχομένου με 196 χειρόγραφα. III. Ανθρωπολογία με 31 χειρόγραφα.

Στις σελ. 331-413 γίνεται αναφορά στα Χειρόγραφα με έργα αρχαίων Ελλήνων και Βυζαντινών συγγραφέων: Αδαμάντιος, <<Φυσιογνωστικόν>> 6 χειρόγραφα, Αέτιος Αμιδηνός 8, Απολλώνιος ο Κιτιεύς, <<Περί άρθρων>> 1, Αρεταίος ο Καππαδόξ, <<Περί αιτίων και σημείων οξέων παθών>> 2, Ασκληπιάδης, <<Υγιεινά παραγγέλματα σύντομα>> 1, Γαληνός 44 χειρόγραφα, Γρηγόριος Νύσσης, <<Περί της του ανθρώπου κατασκευής>> 3, Διοσκορίδης 16, Θεόφιλος ο Πρωτοσπαθάριος 4 χειρόγραφα για τέσσερα έργα του. Ιπποκράτης, <<Περί φύσεως ανθρώπου>>, Περί των επτά ηλικιών του ανθρώπου>> και άλλα έργα 43, Ιωάννης Ακτουάριος 6 , Ιωάννης Δαμασκηνός 5, Ιωάννης επίσκοπος Πριςριανών 12, Μελάμπους, Περί παλμών μαντική>> 2, Μελέτιος μοναχός 16, Νεμέσιος επίσκοπος Εμέσης "Περί φύσιος ανθρώπου" 10, Νικόλαος Μυρεψός 3, Ξενοκράτης 3, Παύλος ο Αιγινήτης 6, Μάξιμος Πλανούδης 4, Ρούφος ο Εφέσιος 1, Ιωάννης Σαρακηνός 1, Στέφανος ο φιλόσοφος ο Αθηναίος 1, Συμεών Σήθ 11 και Μιχαήλ Ψελλός 8 χειρόγραφα.

Στον τόμο, σελ. 415-449, περιέχεται ένα Παράρτημα με Έργα Γενικών Γνώσεων, τα οποία περιέχουν γνώσεις των Φυσικών-Θετικών Επιστημών και της Ιατρικής καθώς και Συμπληρώσεις-Προσθήκες στους προηγούμενους δύο τόμους. Τέλος στις σελ. 451-519 καταχωρίζεται ένας γενικός κατάλογος των 193 Βιβλιοθηκών και Συλλογών με τα χειρόγραφα τόσο του τόμου *Οι Επιστήμες της Ζωής* όσο και των δύο άλλων *Μαθηματικά* και *Επιστήμες της Φύσης*.

Συμπερασματικά τονίζεται ο τόμος ***Οι Επιστήμες της Ζωής*** του κ. Γιάννη Καραά συμβάλλει σημαντικά στην ανάπτυξη της έρευνας και μελέτης της Ιστορίας της Ιατρικής στον Ελληνικό χώρο και αποτελεί χρήσιμο εργαλείο στις μελέτες που εξετάζουν τη μακρόχρονη περίοδο του Ελληνισμού πριν από την ίδρυση του Πανεπιστημίου Αθηνών το 1837.